Dagens industri

DEBATTARTIKLAR / 2004–2009

Waldemar Ingdahl

Ekonomisk politik, klimat och energi, nanoteknik, äganderätt, läkemedelspolitik och internationella institutioner.

7 DEBATTARTIKLAR

3 DIGITALISERADE TIDNINGSKLIPP · 1 MINISTERREPLIK

"Kyotoprotokollet löser inte klimatfrågan"

"Uppblåsta värden på omoderna fastigheter"

KLIMATPOLITIK / 2004

"Kyoto främjar tillväxten"

"BEK-modellen håller inte måttet"

MINISTERREPLIK / 2004

Tidig reglering kan hämma nanotekniken

Treschows utspel olägligt och okänsligt

NANOTEKNIK / 2006

Personligt urval av artiklar publicerade i Dagens Industri.

23 JANUARI 2004 / DEBATT

Kyotoprotokollet löser inte klimatfrågan

Waldemar Ingdahls debattartikel om internationell klimatpolitik, Kyotoprotokollet, teknikutveckling, utsläppshandel och ekonomisk tillväxt.

Artikeln återfinns i den vänstra spalten i det återgivna tidningsklippet.

4 | Dagens Industri Fredag 23 januari 2004

DEBATT

Redaktör: Margareta Gandy, debatt@di.se (hela texten i meddelandet, ej endast bilaga) **Telefon** 08-736 56 87 **Fax** 08-736 58 15

"Kyotoprotokollet löser inte klimatfrågan"

Regeringen överlämnade nyligen en proposition med riktlinjer för genomförande av EU:s direktiv om handel med utsläppsrätter för växthusgaser. Näringsminister Leif Pagrotsky hävdade att propositionen hittat en bra balans mellan konkurrenskraft och klimathänsyn.

Snarast var det tydligt att Sverige fortsätter på en väg att diskutera ett alltmer osäkert Kyotoavtal, samtidigt som man försämrar den redan koldioxideffektiva svenska industrins konkurrenskraft, med förlorad tillväxt och ökad arbetslöshet som följd.

Men när FN:s ramverkskonferens om klimatförändring höll sin nionde partskonferens (COP 9) i Milano i december i fjol var stämningen annorlunda. Rädslan var stor för att Rysslands skepsis skulle sätta stopp för Kyotoprotokollet.

Protokollet ska reducera utsläppen av växthusgaser i atmosfären, men kommer att godkännas först när 55 undertecknande stater har ratificerat det (där undantas en stor utsläppsnation som Kina). Dessa måste inkludera de nationer som producerade 55 procent av i-ländernas koldioxidutsläpp 1990.

Men både USA och Australien har indikerat att de inte kommer att ratificera protokollet. Därför föll rampljuset i Milano på Ryssland, vars ratificering skulle säkra implementeringen av Kyoto.

President Vladimir Putin pekade på den vetenskapliga osäkerheten kring protokollet och oförenligheten med Rysslands mål att dubbla sin BNP före 2010.

Ryssland har därmed satt EU i en rävsax, ratificerar man inte så faller Kyoto. Energikommissionär Loyola de Palacio har sagt att det vore "självmord" för EU att självt implementera Kyoto utan Ryssland. "Tiden har kommit att se sanningen i vitögat", sa hon.

Efter de Palacios kommentarer har även EU-ministrar uttryckt oro över att EU kommer att skada sin egen konkurrenskraft om det fortsätter utan sina handelspartner.

Ryssland kan dock mycket väl dra ut på ratificeringen för att pressa EU på bidrag, handelsfördelar och höga priser för de utsläppsrätter som EU är tvunget att köpa från Ryssland. Det skulle bli ett högt pris för europeiska skattebetalare för ett avtal som kommit allt mer under diskussion.

Medan ratificeringen ligger på is så studerade nämligen COP 9:s delegater nya vetenskapliga fynd, till exempel om solaktivitetens påverkan, om hur skogar kan planteras för att suga upp koldioxid etc.

Oavsett om klimatförändringar beror på människan eller naturliga orsaker, eller hur stora dessa förändringar är, så är problemet med själva Kyotoprotokollet att det ser människans egna handlingar som ett problem som måste kontrolleras av byråkratiska processer och låtsasmarknader, inte som en lösning.

Vad kan vi göra för att klimatet ska ha så liten påverkan på människan som möjligt? Det borde egentligen vara den relevanta frågan för Leif Pagrotsky, och inte tvärtom, när regeringen lämnar in förslaget till fördelningen av utsläppsrätter per anläggning till EU-kommissionen den 31 mars.

Waldemar Ingdahl
VD för tankesmedjan Eudoxa

"Uppblåsta värden på omoderna fastigheter"

Hyresgäster flyr omoderna fastigheter. Ägarna till dessa fastigheter är en bromskloss för utvecklingen på fastighetsmarknaden. De har inte kompetens att modernisera fastigheterna.

Men ägarna vill inte heller sälja fastigheterna då de håller sig med förlegade värderingsmodeller som överskattar marknadsvärdet.

Det skriver Claes Kjellander, VD på fastighetsrådgivningsföretaget Jones Lang LaSalle.

Kontorsvakanserna i Stockholmsområdet är rekordhöga. Många hyresgäster lämnar äldre, slitna kontorsfastigheter för nyutvecklade projekt. Samtidigt är det internationella intresset för svenska fastigheter rekordstort. Vinnarna är främst de fastighetsutvecklare som säljer nybyggda och fullt uthyrda hus till tyska fonder.

Förlorarna är ägare till omoderna kontorshus från 1960-, 70- och 80-talen. Dessa hus möter inte längre hyresgästernas krav på moderna och effektiva lokaler ochär i behov av investeringar för att överhuvudtaget kunna hyras ut igen.

Påfallande ofta ägs de här fasigheterna av institutioner och fastighetsbolag som är bakbundna av höga, ofta orealistiska fastighetsvärden som har åsatts fastigheterna i samband med upprättande av årsbokslut. Eventuella försäljningar eller investeringar omöjliggörs då dessa på pappret skulle leda till rena förlustaffärer.

Sedan början på 2001 har kontorsstocken i Storstockholm ökat med 750 000 kvadratmeter till följd av nybyggen. Samtidigt har sysselsättningen i kontorsintensiva branscher som till exempel elektronikindustrin och konsultsektorn rasat med över 20 000 arbetstillfällen.

Detta är huvudorsaken till dagens mycket höga andel tomma kontorslokaler i Stockholm på uppemot 19 procent, motsvarande nästan 2 000 000 kvadratmeter kontor.

Men med undantag av Kista är nästan alla, eller 85 procent, av de sedan år 2001 färdigställda kontorsytorna i Stockholm uthyrda, trots det svåra marknadsläget. Majoriteten av hyresgästerna i dessa nybyggda ytor har flyttat från äldre lokaler.

Bakgrunden till denna omflyttningstrend är den allmänna kostnadsjakt som de flesta företagen just nu är inne i. Företagen slår samman små enheter till större, och tränger samtidigt ihop sig på mindre ytor i öppna eller halvöppna kontorslandskap.

Resultatet för dem som flyttar till nya lokaler blir en mindre lokalkostnad per medarbetare. Samtidigt får företagen moderna, ljusa lokaler som är både flexibla och skräddarsydda för verksamheten.

I spåren av den här "flight to quality"-trenden drabbas 1960-, 70- och 80-talsbyggnader av outhyrda kontorslokaler som kräver stora investeringar innan de kan hyras ut igen.

De äldre fastigheterna har ofta snålt tilltagna entréer, små våningsplan, omoderna installationer och trånga fasader vilket gör att de inte står sig i konkurrensen om hyresgästerna utan att omfattande utvecklingsåtgärder genomförs.

"Alltför höga värderingar omöjliggör för ägarna att sälja fastigheterna då detta skulle leda till mycket stora och synbara förluster på pappret."

I fastigheter som dessutom har låga takhöjder, dåliga ljusinsläpp och smala huskroppar är förutsättningarna för att kunna finna bra lösningar ännu mindre.

Oavsett vilka investeringar som görs kommer dessa fastigheter aldrig att kunna bli riktigt konkurrenskraftiga på kontorsmarknaden igen.

Många av ägarna till dessa problemfastigheter utgörs av institutioner och fastighetsbolag som drabbas allt hårdare av stora vakanser. Eftersom institutionerna inte har fastighetsutveckling som sin kärnverksamhet saknas ofta resurser och kompetens för att utveckla fastigheterna på bästa sätt.

Varför överlåts då inte problemfastigheterna till fastighetsutvecklande företag? I Stockholms innerstad har till exempel inga utvecklingsbara kontorsfastigheter sålts av institutionerna under det senaste året.

Svaret på frågan är att de potentiella köparna och säljarna helt enkelt står för långt ifrån varandra. Detta har sin grund i, och detta är också pudelns kärna, att buden från potentiella köpare jämförs med värderingar som har gjorts av externa värderingsfirmor där värdena på tomma eller halvtomma problemfastigheter överskattas. Det finns tre tydliga anledningar till detta:

1. Uthyrningsrisken. Man antar ofta att det tar ett antal månader att hyra ut de tomma ytorna i dessa hus. Med anledning av ovanstående resonemang om "flight to quality" menar vi dock att den tid det tar att hyra ut vakanta lokaler ofta underskattas.

2. Utvecklingskostnaderna. Ofta underskattas både kostnaderna för olika renoverings- och ombyggnadsåtgärder, samt omfattningen på nödvändiga åtgärder.

Det går i dagsläget inte att hyra ut en 30 år gammal kontorsbyggnad bara genom att uppgradera ytskikt och inredning. Entréerna måste göras om, installationerna uppgraderas, fasaderna totalrenoveras, etc.

I amerikanska värderingar brukar antaganden om utvecklingskostnader underbyggas med jämförelseobjekt. I Sverige sker så i princip aldrig.

3. Gammal statistik. När fastigheter ska åsättas en marknadshyra eller en marknadsmässig vakansgrad, används gamla hyreskontraktsdata. Dessa data är ofta halvårs- eller årsgammal och speglar inte dagens bittra verklighet på hyresmarknaden, där vi ser en allt sämre konkurrensförmåga för äldre fastigheter.

Exempelvis har hyrorna för en genomsnittlig kontorsbyggnad från 1980-talet i Stockholms city sjunkit med 30–35 procent det senaste året (30/9 2002–30/9 2003).

I dag maskeras dessutom ofta låga hyresnivåer genom dolda hyresrabatter som inte framgår av hyreskontrakten, till exempel genom övertagande av hyresgästens gamla hyresbetalningsansvar. Detta bruk gör det än svårare att få en korrekt bild av dagens marknadshyresnivåer.

Om värderingarna förbättras med utgångspunkt från ovanstående ökar omsättningen och omvandling av problemfastigheter sker snabbare. Det leder till effektivare användning av byggnader och mark. På lång sikt ger det en högre avkastning på fastighetskapitalet.

Alltför höga värderingar omöjliggör för ägarna att sälja fastigheterna då detta skulle leda till mycket stora och synbara förluster på pappret. För höga bokförda eller interna värden gör det också omöjligt att räkna hem investeringar i fastigheterna, eftersom investeringar i redan högt värderade tillgångar på pappret framstår som ren kapitalförstöring.

FOTO: JANERIK HENRIKSSON

GAPAR TOMMA. Kontorsvakanserna i Stockholmsområdet är rekordhöga och de är äldre kontorsfastigheter som är värst drabbat. Andelen tomma kontorslokaler i Stockholm på uppemot 19 procent, motsvarande nästan 2 000 000 kvadratmeter kontorsyta.

Claes Kjellander
VD, Jones Lang LaSalle

6 FEBRUARI 2004 / DEBATT

Kyoto främjar tillväxten

Miljöminister Lena Sommestads publicerade svar på Waldemar Ingdahls tidigare kritik av Kyotoprotokollet. Ett dokumenterat exempel på att debattartikeln fick ett offentligt politiskt bemötande.

Viktigt: Detta är Lena Sommestads replik, inte en artikel skriven av Waldemar Ingdahl.

4 | Dagens Industri
Fredag 6 februari 2004

DEBATT

Redaktör: Margareta Gandy, debatt@di.se (hela texten i meddelandet, ej endast bilaga) **Telefon** 08-736 56 87 **Fax** 08-736 58 15

”Kyoto främjar tillväxten”

Kyotoprotokollet skapar incitament för industrin att ligga främst i utvecklingen av ny teknik, vilket även kommer att bli företagsekonomiskt lönsamt.

Jag är stolt över att Sverige har satt högre mål i klimatfrågan än vad som krävs av oss i Kyotoprotokollet, men inom allokeringsplanen prioriteras industrins behov, svarar miljöminister Lena Sommestad.

Kyotoprotokollet löser inte klimatfrågan, hävdar Waldemar Ingdahl, VD för tankesmedjan Eudoxa, den 23 januari. Han ger en bild av att misstron mot Kyotoprotokollet är utbredd.

Den svenska regeringens position i klimatfrågan framställs som isolerad och industrifientlig. Samtidigt har Ingdahl märkligt lite att säga om de klimatproblem som är grunden för Kyotoprotokollet.

Majoriteten av världens klimatforskare är eniga om att jordens klimatsystem är på väg

”Det lönar sig sällan att stoppa huvudet i sanden.”

att förändras. De är också eniga om att följderna kan bli dramatiska. Detta är skälet till att klimatproblemet i dag tas på stort allvar över hela världen, inte minst inom näringslivet.

Konkreta initiativ för att minska utsläppen av koldioxid lanseras av företags nätverk som BLICC (Business Leaders Initiatives on Climate Change). Storföretag har organiserat egna system för utsläppsrättshandel. De samarbetar aktivt med regeringar för att stödja en fortsatt offensiv klimatpolitik. Två exempel är oljeföretagen Shell och BP. Samtidigt utvecklas nya finansiella instrument för att hantera Kyotoprotokollets flexibla mekanismer och de risker som klimatförändringarna skapar.

Det är inte svårt att peka på brister i Kyotoprotokollet. Likväl är detta det viktigaste globala miljöavtal som någonsin har skapats. Det har ratificerats av 120 länder.

Det faktum att USA:s nuvarande administration motarbetar protokollet, eller att Rysslands ratificering dröjer, har inte minskat engagemanget för att driva processen vidare.

Den som förkastar Kyotoprotokollet som grund för klimatarbetet negligerar inte bara klimatförändringarna. Han undergräver också det multilaterala miljösamarbetet.

Ingdahls uppfattning att klimatproblemet skulle kunna hanteras bättre utan ett internationellt avtal är i grunden felaktig. Tvärtom ökar behovet av internationella avtal i takt med att allt fler marknader öppnas för global konkurrens.

Det är naivt att tro ”människans egna handlingar” kan lösa ett globalt problem som klimatfrågan, utan att vi skapar ändamålsenliga marknadsincitament.

Den 31 mars ska Sverige lämna in ett förslag till nationell fördelning av utsläppsrätter till EU-kommissionen. Detta är starten för EU:s utsläppsrättshandel, och ett viktigt steg i arbetet med att etablera en internationell handel med utsläppsrätter.

TOM BJÄRNHAV

GLOBALT. Klimatproblemet är en ödesfråga för oss alla, betonar miljöministern.

Sveriges allokering av utsläppsrätter beskriver Ingdahl som ett angrepp mot den svenska industrins konkurrenskraft. Detta är en märklig slutsats.

Det som karaktäriserar den svenska allokeringsplanen är en tydlig prioritering av industrins behov. Trots att det nationella målet är en minskning av utsläppen med 4 procent, föreslår Sverige till EU-kommissionen att industrin ska få en tilldelning som i princip motsvarar dagens utsläpp, plus en möjlighet till ytterligare utsläpp för nya företag och utökad produktionskapacitet.

Det kan jämföras med Storbritannien där allokeringsplanen ställer lika stora krav på industrin som på andra sektorer.

Sverige har liksom Storbritannien och Tyskland satt högre nationella mål än vad som krävs av oss i Kyotoprotokollet.

Det är jag stolt över. Kyotoprotokollet är ingen hämsko för tillväxten.

Kyotoprotokollet, med sina marknadsinriktade instrument, där handeln med utsläppsrätter är det främsta exemplet, skapar incitament för industrin att utveckla ny teknik och genomföra utsläppsminskningar på ett så effektivt sätt som möjligt.

Svenskt näringsliv står inför ett val. Antingen vidhåller man den inskränkta syn på klimatproblemen som Waldemar Ingdahl ger uttryck för, eller också inser man att klimatproblemet är en global ödesfråga, som också näringslivet måste ta ansvar för.

Många företag har redan visat att man väljer det senare förhållningssättet. Jag är övertygad om att dessa företag inte bara kommer att bemötas med stor respekt när klimatproblemen växer. Mycket talar för att de också kommer att gynnas ekonomiskt.

Det lönar sig nämligen sällan att stoppa huvudet i sanden.

Lena Sommestad
miljöminister

”BEK-modellen håller inte måttet”

Om vi ska behandla alla företagsformer lika skattemässigt, måste den så kallade BEK-modellen för reformering av 3:12-reglerna avvisas. Skillnader i kapitalkostnader kan leda till en ineffektiv hushållning med landets resurser.

Om skattebelastningen på fåmansbolagen blir för hög, beror det enbart på att den schablonmässigt satta klyvningsräntan är för låg, anser Uppsalaprofessorn Jan Södersten.

Tre av näringslivets skatteexperter, Krister Andersson, Karin Berggren och Urban Rydin, pläderar för att de nuvarande reglerna för beskattning av fåmansaktiebolag – 3:12-reglerna – borde bytas ut mot den så kallade BEK-modellen (BEK-beskattat eget kapital).

Av för mig helt obegriplig anledning hänvisar debattörerna också till mig: ”Professor Jan Södersten i Uppsala har visat att investeringar i små och medelstora företag beskattas som löneinkomst och inte som andra investeringar, det vill säga som kapitalinkomst. Därmed blir det lägre investeringar i de mindre företagen”

Någon sådan uppfattning har jag dock aldrig uttryckt, vare sig i tal eller skrift! Efter egen forskning och arbete som expert i 3:12-utredningen, är jag helt klar över att de nuvarande 3:12-reglerna bygger på en korrekt ekonomisk princip.

Poängen med reglerna är som bekant att dela upp fåmansbolagets inkomst i en del som är avkastning på satsat kapital, och en del som är arbetsinkomst. Klyvningen är nödvändig för att stävja en annars okontrollerbar omvandling av högt beskattad arbetsinkomst till lägre beskattad kapitalinkomst.

Vad som får räknas som kapitalinkomst (utrymmet för ”normalutdelning”) bestäms med hjälp av en antagen schablonavkastning – klyvningsräntan – som multipliceras med summan av det kapital ägaren har tillskjutit, och den vinst ägaren plöjt ned i verksamheten genom att avstå från ”normalutdelning”.

Är klyvningsräntan satt på rätt nivå – häri ligger lagstiftarens svårighet – är det därmed också klart att fåmansbolagens kapitalkostnader blir ungefär samma som för vanliga onoterade aktiebolag.

Det är viktig insikt, därför att olika kapitalkostnader kan leda till en ineffektiv hushållning med landets resurser.

BEK-modellens förespråkare vill i stället utvidga basen för kapitalklyvningen till i princip det egna kapitalet i bolaget. Det kan ju låta rimligt.

Den som erinrar sig att det redovisade egna kapitalet kan påverkas inte bara genom kapitaltillskott från ägaren och nedplöjning av ”normalutdelning”, utan också genom att ägaren sparar arbetsinkomster i bolaget, inser dock snart att här måste finnas ett problem.

Med sparade arbetsinkomster som del av underlaget för kapitalklyvningen skapas i själva verket en kanal för att skattemässigt omvandla arbetsinkomster till inkomst av kapital.

I den tappning BEK-modellen fick i 3:12- utredningen begränsades visserligen det möjliga flödet i denna omvandlingskanal genom att endast 45 procent av kvarhållna beskattade vinstmedel skulle få tas med i underlaget.

45 procent av sparade arbetsinkomster är emellertid illa nog, och frågan är också hur pass stabil en sådan begränsningsregel skulle bli.

Erfarenheten talar för att skatteregler som inte vilar på en korrekt ekonomisk princip lätt lämnar fältet öppet för påtryckningar och manipulationer från olika särintressen.

Om målet är ett neutralt skattesystem som behandlar alla juridiska företagsformer lika, och som dessutom i görligaste mån stävjar skatteplanering, måste BEK-modellen därför avvisas.

Även med insikten att de nuvarande 3:12-reglerna till sin struktur är korrekta, finns det självfallet ett hedervärt utrymme för varierande bedömningar huruvida reglerna också ger en rimlig nivå för skatteuttaget på fåmansaktiebolagens vinster.

I grunden är detta en svårbedömbar empirisk fråga. Det är emellertid väsentligt att notera att om skatteuttaget skulle befinnas vara för högt, beror detta enbart på att den schablonmässigt satta klyvningsräntan är för låg.

Jan Södersten
professor i nationalekonomi vid Uppsala Universitet

TIDIGARE INLÄGG

För att småföretagare ska klara sin försörjning måste 3:12-reglerna ändras enligt BEK-modellen; att endast höja klyvningsräntan är inget alternativ, hävdade **Krister Andersson**, skatteansvarig Svenskt Näringsliv, **Karin Berggren**, skattejurist Företagarna, samt **Urban Rydin**, skatteansvarig Lantbrukarnas Riksförbund 30/1. En näringsidkares ersättning från bolaget bör jämställas med avkastning från kapital, inte med lönen för anställda som har anställningstrygghet och andra sociala förmåner än företagaren, skrev **Anne-Marie Pålsson**, docent i nationalekonomi och ledamot (m) av riksdagens näringsutskott 31/1.

18 DECEMBER 2006 / DEBATT

Tidig reglering kan hämma nanotekniken

Debattartikel av Waldemar Ingdahl om nanoteknik, innovation och EU:s kemikalielagstiftning Reach (REACH). Resonemang om riskbedömning, teknikutveckling och konsekvenser av tidig reglering.

FLER NYHETER PÅ: WWW.DI.SE · DITV

DAGENS INDUSTRI · MÅNDAG 18 DECEMBER 2006

DEBATT 3

Redaktör: Margareta Gandy, debatt@di.se (hela texten i meddelandet, ej endast bilaga) Telefon 08-573 650 98 Fax 08-736 58 15

BREV

Skicka e-post till brev@di.se

Lyhörda ledningar alltför sällsynta

När DI på ledarsidan den 12 december kritiserar folkpartiledningens hantering av etikkommissionens rapport beträffande datainträngt, är det en fråga med stor bredd och betydelse, som lyfts fram.

I ledaren citeras ur rapporten att "ledarskapet är hierarkiskt, förhållandena för personalen är inte alltid optimala, utformningen av budskapet har alltför ofta varit viktigare än budskapet självt, taktiskt tänkande har överordnats ideologiska överväganden". Ändra "ideologiska" till "verksamhetsmässigt motiverade", så kan kritiken gälla ledningen i allt för många verksamheter.

Efter mer än trettio års arbete med verksamhetsutveckling ser jag verksamhetskulturens (så här känner, tänker och gör vi och så här ser vår arbetsmiljö ut) stora betydelse vid arbetet med förnyelse och värdeskapande.

Men om nu kulturen är så betydelsefull, varför läggs då så lite energi ned på att identifiera och utveckla den? För konstruktivt arbete krävs lyhörda ledningar, som är intresserade av detta arbete.

DI skriver "Leijonborgs tondövhet skadar partiet". På samma sätt kan man säga att ledningars bristande lyhördhet vid arbetet med att utveckla verksamhetskulturen skadar verksamheter. Ibland är bristerna så uppenbara att de borde uppmärksammas ganska enkelt, som när ledningen sitter längst fram medan personalen bänkar sig längst bak vid möten.

Vid samtal med en ledningsgrupp inom DaimlerChrysler konstaterade de, att utvecklingen från "product business" mot mer av "people business" sannolikt är deras största problem. Att ändra tänk, dialog, sätt att leda, organisera och utvärdera från Taylor mot mer av "people business" är lättare sagt än gjort. Ekonomiskt mätbara värden måste kompletteras med mer av kultur och andra upplevelsevärden – ibland "värdedrivarna" för den ekonomiska utvecklingen.

Är det genom att fokusera på teknik och resurser, som Sverige ska kunna konkurrera? Eller är det genom ökat fokus på ändrad maktutövning och utvecklad verksamhetskultur?

Svaret kan vara en utveckling av såväl tänk som kvalificerade processer för bättre kvalitet i samspelet "top down"–"bottom up". En uppgift för såväl styrelser, ledningar och chefer som för fack. Facket kan utvecklas till en partner – det gäller ju personalens trygghet och utveckling. Attraktiva, värdeskapande arbetsplatser är en framtida konkurrensfördel.

BJÖRN MOLIN
Bottom Line AB

Nanorevolutionen är här. Allt fler projekt resulterar i kommersiella tillämpningar. Och när EU nu klarat av kemikaliepolicyn Reach, väntas nanotekniken läggas under luppen. En för tidig reglering riskerar dock att motverka syftet med Reach – nanotekniken rymmer också möjligheter att tämja dagens gifter, påpekar **Waldemar Ingdahl**.

Tidig reglering kan hämma nanotekniken

Nu växer nanoteknikens betydelse för ekonomin. Länge sägs den som ett lovande forskningsfält men med få kommersiella tillämpningar.

År 2004 fanns bara 82 produkter baserade på nanoteknik. Enligt Woodrow Wilson Center i Washington finns det i dag 212 produkter, alltifrån fläckfria tyger och tennisracketar till självrengörande fönster, färger och däck.

Allt oftare går det att skapa konkreta kommersialiseringar av tekniken.

Globalt är det inom kosmetikan som tekniken sett sina stora framgångar. 125 av produkterna är krämer, rengöringsmedel, ögonskuggor, puder och läppstift.

Med 192 patent är det franska företaget L'Oréal den sjätte största brukaren av nanoteknik, före många traditionella industriföretag.

Nanotekniken har raskt nått konsumentledet.

Svenska Nanofactory Instruments har lanserat teknik som med transmissionselektronmikroskop mäter och modifierar prover på nanonivå och nanopipetter, och säljer till forskningsorganisationer i hela världen.

Chromogenics i Uppsala tillverka plastfolier som kan anpassa sig till kraftiga ljusvariationer; används i glasögon och visir.

Forskningen är het; 7 miljarder euro spenderas årligen. USA är ledande före Sydkorea och Kina samt Europa.

Allt mer privata forskningspengar kommer in i nanotekniken.

EU har högst offentliga bidrag till nanoforskning men är ändå inte bäst!

För svensk nanoforskning har industrins försiktighet varit hämmande. Man kan sälja lokal nanoforskning globalt, eller global nanoforskning lokalt.

Waldemar Ingdahl
vd för tankesmedjan Eudoxa

"En för sträng 'nano-Reach' skulle riskera att motverka sitt syfte."

Lokalt till lokalt verkar inte duga – finska Nokia har till exempel utvecklat svenska nanoprojekt.

Ett annat problem är att det verkar finnas en hög inträdeströskel till nanomarknaden. Då är det svårare för fler än stora företag och stora forskningsinstitut att komma med viktiga bidrag genom att experimentera.

Kemikalieinspektionen har uttryckt att mer studier måste till om nanopartiklars biologiska och ekologiska effekter, då vi inte vet tillräckligt.

När EU i dag, den 18 december, slutligen formellt antar kemikaliepolicyn Reach, förväntas EU börja titta på nanopartiklarna i samma anda.

Nanotekniken producerar genom sin natur nya kemikalier hela tiden. Vi vet inte allt om nanopartiklar. Det håller alla forskare med om. Men vi har redan tillräckligt med kunskap om effekterna för att fortsätta utveckla tekniken.

Det finns ju många andra processer som också formar nanopartiklar, som förbränningen av diesel.

Svepande anklagelser mot nanotekniken grundas ofta i bristande framsyn. När allt från kosmetikans nanopartiklar till spekulativa molekylära maskiner ses som "nanoteknik" blir debatten om vad tekniken verkligen gör otydlig.

Faran med tidig reglering enligt försiktighetsprincipen i Reach (oförlighet måste bevisas före användning) är att vi inte får testa de verkligt revolutionerande användningar som står för dörren, som nanomedicin.

Nanotekniken erbjuder vidare en möjlighet att designa bort giftighet hos toxiska ämnen. En för sträng "nano-Reach" skulle därför riskera att motverka sitt syfte.

Nanorevolutionen är här, med de kommersiella applikationerna, och långt större löften framöver. Låt oss ta vara på den.

Treschows utspel olägligt och okänsligt

APROPÅ

Elisabeth Tandan
vd för Aktiespararna

Michael Treschow, ordförande i Svenskt Näringsliv, anser att svenska styrelseledamöter får för dåligt betalt. Han anser att ett mer globalt näringsliv måste leda till högre ersättningar, som är bättre anpassade till omvärlden.

Styrelsens och ledningens kompetens är avgörande för att skapa långsiktigt värde för aktieägarna. Konkurrensen om kompetenta styrelseledamöter och företagsledare har ökat, både internationellt och från vår inhemska private equity-sektor.

Detta påverkar och försvårar i en del fall rekrytering av rätt individer. Samtidigt är valberedningarna i många börsbolag ensidigt sammansatta. Det leder till låg kreativitet för att hitta ledamöter med olika ålder, kön, bakgrund och erfarenhet.

Styrelser och företagsledningar är en del av samhället i stort. Deras agerande påverkar anställda, kunder, investerare och allmänhetens syn på näringslivet. Deras åtgärder har ett tydligt signalvärde, inte minst när det gäller incitamentsprogram och ersättningar.

Att höja generella nivåer för ersättning signalerar goda tider. Lönekraven ökar inför vårens avtalsrörelse i takt med att direktörerna får märkbart högre betalt. Ur ett aktieägarperspektiv är dessa samband viktiga. Ökar företagets kostnadsnivåer orimligt mycket minskar deras konkurrenskraft. Löneniväer är trögrörliga nedåt och högre kostnadsnivåer blir lätt bestående.

Ersättning ska fastställas med utgångspunkt från individens kompetens. Då ska inte samtliga styrelseledamöter få sina ersättningsnivåer uppjusterade till internationell standard eller efter den högst betalde. Aktieägarvärdet ökar inte av att befintliga ledamöter får högre ersättning utan bättre prestation.

Företag med bas i Sverige och med huvudsakligen svenska styrelseledamöter ska utgå från nationella förutsättningar. En forskare i Indien får inte samma ersättning som en svensk forskare. Globala företag är vana att arbeta med nationella olikheter. Det bör även gälla den högsta ledningen.

Alla är beroende av starka konkurrenskraftiga företag och ett gott företags- och aktieägarklimat. Förtroendet för näringslivet får inte rubbas. Därför är Michael Treschows utspel både olägligt och okänsligt. Företagsledningar och styrelser ska inte skaffa sig sådana förmåner på aktieägarnas bekostnad att de blir till en belastning.

DAGENS CITAT

"För min del ser jag ett j-a problem med att dela ut skattepengar, som taxerats ut för att ge medborgarna sjukvård, som vinst till privata entreprenörer."

S-debattören **Anne-Marie Lindgren**, anser att borgerlig fundamentalism om privat ägande skadar samhällsekonomin. I LO-tidningen.

"Jag tycker att public service-företagen ska koncentrera sig på sitt kärnuppdrag."

Kulturminister **Lena Adelsohn Liljeroth** medger att hon tagit intryck av den hårda kritiken mot SvT:s jakt på unga tittare. I Fokus.

Artiklar publicerade i Dagens Industri

Sökbar artikelöversikt med ämnesord och publiceringsdatum

23 JANUARI 2004

Kyotoprotokollet löser inte klimatfrågan

Klimatpolitik, Kyotoprotokollet, utsläppshandel, teknikutveckling och internationella miljöavtal.

Originalklipp på sidan 2; miljöministerns replik på sidan 3.

12 MAJ 2005

Tillåt reklam riktad direkt till patienten

Läkemedelspolitik, patientinformation, läkemedelsreklam, läkemedelsmarknaden och Apotekets monopol.

20 MAJ 2006

Subventioner frälser oss inte från oljeberoendet

Energipolitik, kärnkraft, PBMR-reaktorer, fjärde generationens kärnkraft, koldioxidavskiljning och oljeberoende.

Skriven tillsammans med Nima Sanandaji.

Artiklar publicerade i Dagens Industri

Sökbar artikelöversikt med ämnesord och publiceringsdatum

18 DECEMBER 2006

Tidig reglering kan hämma nanotekniken

Nanoteknik, kemikalielagstiftningen REACH, innovation, riskreglering och kommersialisering av forskning.

Originalklipp på sidan 4.

30 MARS 2007

Prioritera stark äganderätt

Äganderätt, International Property Rights Index (IPRI), institutioner, ekonomisk utveckling och välstånd.

15 AUGUSTI 2007

Förnya IMF och Världsbanken

Internationell ekonomi, internationella valutafonden (IMF), Världsbanken, global ekonomisk styrning och institutionella reformer.

24 FEBRUARI 2009

Stärk äganderätten

Materiell och immateriell äganderätt, upphovsrätt, rättsstat, innovationer, företagande och ekonomisk tillväxt.